

GLAZBENI ODGOJ U VRTIĆU U OKVIRU MONTESSORI PEDAGOGIJE

Gustović, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:854114>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE**

**ANA GUSTOVIĆ
ZAVRŠNI RAD**

**GLAZBENI ODGOJ U VRTIĆU U
OKVIRU MONTESSORI PEDAGOGIJE**

Zagreb, rujan 2018.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Gustović

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: GLAZBENI ODGOJ U VRTIĆU U
OKVIRU MONTESSORI PEDAGOGIJE**

MENTOR: Josipa Kraljić, viši predavač

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK	
SUMMARY	
UVOD	1
1. MONTESSORI PEDAGOGIJA	2
1.1. MARIA MONTESSORI	2
1.2. MONTESSORI PEDAGOGIJA U HRVATSKOJ	3
1.3. PEDAGOŠKA KONCEPCIJA	4
2. GLAZBENI ODGOJ	9
2.1. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ DJETETA.....	10
3. GLAZBENI ODGOJ U MONTESSORI PROGRAMU	13
3.1. PRIMJERI IGARA I AKTIVNOSTI	13
4. PRIMJERI IZ PRAKSE	18
4.1. DJEČJI VRTIĆ MONTESSORI.....	18
4.3. DJEČJI VRTIĆ KAPLJICA	20
4.4. DJEČJI VRTIĆ MONTESSORI DJEČJA KUĆA	20
ZAKLJUČAK	25
LITERATURA	26

SAŽETAK

Montessori pedagogija kao alternativni pedagoški pravac temelji se na načelima i idejama koje je stvorila Maria Montessori. U radu s djecom nije slijedila nikakve teorije, već se služila vlastitim promatranjem djece i odgovaranjem na njihove potrebe. Djeci je nudila aktivnosti, materijale i pribor koje je sama razradila. U svrhu boljeg pojašnjenja Montessori pedagogije u radu je opisano od kojih elemenata se sastoji ovaj pedagoški pravac, koji je bio razvojni put Marije Montessori te na koji je način se ova pedagogija odražava na rad u predškolskim ustanovama. Glazbeni odgoj sastavni je dio programa svakog vrtića tako i onog koji kao bazu rada ima Montessori pedagogiju. Glazbenim odgojem djeca u najranijoj dobi započinju sa upoznavanjem glazbe. Njime se unaprjeđuju njihovi potencijali, razvijaju sposobnosti te usavršavaju glazbene vještine, Svakodnevnne glazbene aktivnosti su pjevanje, sviranje, slušanje, istraživanje i pokret, korištenje i stvaranje raznih instrumenata (zvečki ili udaraljki), praktični zadaci, igre i ostale aktivnosti. U radu je opisan koncept glazbenog odgoja u vrtićima, koji glazbeni oblici se koriste te kakav utjecaj glazba ima na dijete. U primjerima Montessori igara i aktivnosti opisane su glazbene aktivnosti i igre za djecu do šeste godine. U intervjuu odrađenom u Dječjem vrtiću Montessori, Dječjem vrtiću Kapljica I Dječjem vrtiću Montessori Dječja kuća opisana je struktura rada vrtića kao ustanove i rad u skupinama tokom glazbenih aktivnosti.

Ključne riječi: *Načela Montessori pedagogije, Glazbeni odgoj, Glazbene aktivnosti, Utjecaj glazbe na dijete, Glazbeni odgoj u okviru Montessori pedagogije*

SUMMARY

Montessori pedagogy as an alternative pedagogical course is based on the principles and ideas created by Maria Montessori. She did not follow any theory in working with children, but was using her own observation of children and responding to their needs as a tool to create a pedagogical strategy. The kids used materials and accessories that she had made. For the sake of better understanding of the Montessori pedagogy, in the paper are described the elements of this pedagogical course, which was the developmental path of Montessori and how this pedagogy reflects on the work of preschool institutions. Music education is an integral part of every kindergarten program, as well as the one that has Montessori pedagogy as a base for work. With music education, children at the earliest age begin to get acquainted with music. They improve their potentials, develop their skills and improve their musical skills. Everyday music activities are singing, playing, listening, exploring and moving, using and creating various instruments (jockey or percussion), practical tasks, games and other activities. The paper describes the concept of music education in kindergartens, which musical forms are used and the influence of music on children. In the examples of Montessori games and activities are described musical activities and games for children until the sixth year. In an interview held at the Montessori, Kapljica and Montessori Dječja kuća kindergarten are described the structure of kindergarten and their work in musical activities.

Keywords: *Principles of Montessori pedagogy, Musical education, Musical activities, Influence of music on a child, Musical education within Montessori pedagogy*

UVOD

Na izbor teme za završni rad, utjecale su vježbe iz Metodike glazbene kulture koje su kod mene izazvale interes za proučavanje glazbenih aktivnosti u vrtiću. Također zbog posebnog interesa za Montessori pedagogiju razradit će se glazbeni odgoj u sklopu Montessori pedagogije.

Montessori pedagogija je odvojeni alternativni program rada predškolske pedagogije koji se temelji na znanstvenom promatranju spontanog učenja djece, poticanju samostalnosti djeteta i poštovanju djetetove osobnosti. U predškolskim ustanovama glazbeni odgoj je dio odgojno-obrazovnog procesa i provodi se svakodnevno. Glazbenim odgojem djeca u najranijoj dobi započinju s upoznavanjem glazbe i osnovne glazbene teorije. Nadalje, glazbeni odgoj prisutan je u predškolskim ustanovama s Montessori programom, a njegove aktivnosti se temelje na razrađenoj pedagogiji Marije Montessori. Ne bih li došla do zaključka, odlučila sam razraditi temu Montessori pedagogije i glazbenog odgoja zasebno te ih povezati u poglavlju „Glazbeni odgoj u Montessori programu“.

Rad je podijeljen na četiri poglavlja. To su: „Montessori pedagogija“, „Glazbeni odgoj u vrtiću“, „Glazbeni odgoj u Montessori programu“ i „Dječji vrtić- primjer iz prakse“.

U prvom poglavlju govori se o Mariji Montessori kao začetnici Montessori pedagogije. Opisuje se detaljan tijek razvoja ovog pedagoškog pravca također njegova primjena u odgoju i obrazovanju te uloga odgojitelja u Montessori pedagogiji.

Drugo poglavlje sadrži podjelu glazbenih aktivnosti u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. Također su opisani utjecaji glazbe na razvoj djeteta rane dobi.

Treće poglavlje sadrži primjere igara i aktivnosti za rad s djecom rane dobi.

Četvrto poglavlje sadrži opise triju vrtića i njihove primjere glazbenih aktivnosti.

1. MONTESSORI PEDAGOGIJA

1.1. MARIA MONTESSORI

Maria Montessori rođena je 31. kolovoza 1870. u Italiji. Zbog svoje upornosti i nadarenosti 1894. postaje prva žena liječnik u Italiji. Svoj rad s djecom započinje u okviru istraživačkog rada u psihijatrijskoj bolnici radeći s djecom s teškoćama socijalne integracije. Radilo se o djeci koja se nisu mogla uklopiti u školi ili u obitelji te koju su zbog takve različitosti smještali u posebna odjeljenja psihijatrijske ustanove. Montessori je uvidjela potencijal takve djece te je na kongresu u Torinu kao liječnica specijalist za dječje bolesti zastupala mišljenje da je takvoj djeci potrebno više podučavanja i pažnje te da na kraju uz kvalitetno vodstvo i podršku mogu postići maksimum. Nakon kongresa u Torinu dobila je dozvolu za rad i proučavanje načina i mogućnosti učenja ove djece.

Po drugi se put upisala na sveučilište 1901. i studirala pedagogiju, psihologiju i antropologiju nastojeći otkriti "tajnu djeteta". Završila je studij kao profesorica antropologije i objavila knjigu "Pedagoška antropologija". Sljedećih godina posvetila se radu u siromašnoj četvrti u Rimu gdje je 6. siječnja 1907. otvorila prvu "Dječju kuću". Ova ustanova bila je namijenjena djeci siromašnih radnika te četvrti kako bi dio dana provela u kvalitetnom okruženju.

U radu s djecom nije slijedila nikakve teorije, već se služila vlastitim promatranjem djece i odgovaranjem na njihove potrebe. Djeci je nudila aktivnosti, materijale i pribor koje je sama razvila tijekom rada u psihijatrijskim ustanovama. Promatrajući djecu u aktivnosti s takvim priborom, otkrila je da djeca mogu zapravo puno više nego što se to do tada vjerovalo. Kao odgojitelj smatrala je da odgajanje djeteta započinje njegovim rođenjem te da, kako bi se razvilo u kvalitetnu osobu, mora biti oslobođeno svakog nasilja.

„Tražila je promjenu dotadašnjeg pristupa odgoju djece, promjenu ponašanja odraslih prema djeci. Ona je čula vapaj djeteta "Pomozi mi da mogu samo!" i tražila je od odraslih da razvoj njegove samostalnosti.“ (Philipps, 2003, str. 10)

Maria Montessori liječničku praksu napušta 1909. kada se posvećuje prenošenju

znanja na mlade stručnjake u području odgoja i obrazovanja. Njezina metoda u tadašnje vrijeme je bila potpuno drugačija i inovativna te je privukla mnogo pozornosti. S vremenom je ona prihvaćena u mnogim zemljama, a njezina djela prevodila su se u sve više zemalja. Za svoj rad dobila je mnoga priznanja, između ostalog u svoje vrijeme od pape Pia X i Benedikta XV. 1929. utemeljuje AMI – Association Montessori Internationale. Tijekom II. svjetskog rata spaljuju njezina djela i zatvaraju se vrtići i škole koje su radile po njezinu uzoru. Godinu dana provodi u ratnom zarobljeništvu. Čak i tijekom ovakvih teških trenutaka ona piše, predaje i radi u struci. Nakon II. svjetskog rata postupno se počinju obnavljati stare i otvarati nove Montessori institucije. Maria Montessori umire 1952. godine planirajući put u Ganu gdje je trebala podučavati buduće učitelje (Phillips, 2003, str. 7-11).

1.2. MONTESSORI PEDAGOGIJA U HRVATSKOJ

Montessori pedagogija djelovala je i u našim područjima. Svojim radom Maria Montessori izazvala je interes hrvatskih pedagoga koji prenose i tumače njezina znanja diljem Hrvatske. Tijekom Drugog svjetskog rata dolazi do zabrane primjene alternativnih pedagogija te se tek 1991. otvara prva privatna "Dječja kuća" u Splitu. Danas je Montessori program uveden u brojnim vrtićima diljem Hrvatske, a 2003. otvorena je i Osnovna Montessori škola Barunice Dédée Vraniczany.

Danas u Hrvatskoj postoje tri centra za Montessori edukaciju, a to su:

- Stručno - razvojni centar Montessori
- Stručno - razvojni centar u RH - Dječji vrtić Vrbik, Zagreb
- Stručno razvojni centar u RH - Dječji vrtić Montessori dječja kuća, Split

Vrtićke ustanove koje imaju isključivo Montessori program:

- Dječji vrtić Montessori, Zagreb
- Dječji vrtić Srčeko, Zagreb
- Montessori grupa u sklopu Osnovne Montessori škole Barunice Dédée Vraniczany, Zagreb
- Dječji vrtić Sunčev sjaj, Đakovo

- Dječji vrtić Cekin, Slavonski Brod
- Dječji vrtić Mali cvijetak, Split
- Dječji vrtić Montessori dječja kuća, Split.

U Zagrebu djeluje dvanaest vrtića u kojima se nalaze grupe s Montessori programom, a u ostalim gradovima Republike Hrvatske kao što su Slavonski Brod, Požega, Rijeka, Poreč, Velika Gorica i Jastrebarsko nalazi se po jedan vrtić s Montessori grupom. Prema ovim podacima može se zaključiti da u Hrvatskoj ima mnogo vrtića koji nude Montessori program, ali su ipak više zastupljeni u većim gradovima, a najviše u Zagrebu. (Hrvatsko Montessori Društvo na adresi <http://www.hrmdrustvo.hr/index.html>, 26.8.2018.)

1.3.PEDAGOŠKA KONCEPCIJA

„Pedagogija M. Montessori temelji se na znanstvenom promatranju spontanog učenja djece, na poticanju vlastitog djelovanja djeteta i njegove samostalnosti i na poštivanju djetetove osobnosti.“ (Phillips, 2003, str. 11)

Na ovoj koncepciji zasniva se rad s djetetom na svim razvojnim područjima. Bit Montessori pedagogije je da je u središtu dijete, rad s njim zasniva se na proučavanju njegovih sposobnosti, osjetila i želje za samostalnim istraživanjem. Uputstva iz Montessori pedagogije prate prirodni fiziološki i psihički razvoj djeteta. Cilj primjene ove pedagogije je poticanje fizičkog kretanja, razvoj emotivnosti i osjećaja te samostalnost i razvoj dječjeg mišljenja. Prema Montessori pedagogiji u odgoju je neophodno:

- pomoći djetetu da se snađe u prostoru i vremenu
- naučiti dijete doživjeti pravilnost i red te samostalno ga održavati
- pružiti djetetu priliku da samostalno istražuje i ispituje stvarnost
- pustiti dijete da govori i sluša druge

- dozvoliti mu samostalno rukovanje predmetima
- tražiti od njega da misli
- omogućiti ponavljanje aktivnosti dok god želi
- poticati na preciznost
- poticati na usavršavanje

Montessori je razvoj djeteta do šeste godine podijelila na sljedeća razdoblja posebne osjetljivosti:

- razdoblje posebne osjetljivosti za red
- razdoblje posebne osjetljivosti za uočavanje malih dijelova cjeline
- razdoblje posebne osjetljivosti za poboljšanje osjetilnih sposobnosti
- razdoblje posebnih osjetljivosti za spretnost u kretanju
- razdoblje posebne osjetljivosti za društvena ponašanja

Ova razdoblja prisutna su kod svakog djeteta u otprilike jednakim vremenskim razmacima (Philipps, 2003). „Sva se djeca od rođenja razvijaju kroz različite faze. U određenim fazama dijete se vrlo intenzivno zanima za „odabrane“ stvari odnosno funkcije u svojoj okolini.“ (Schäfer, 2015). Obrazovni sustav koji je utemeljila Maria Montessori na osnovi promatranja, sastoji od tri osnovna elementa: pripremljena okolina, obrazovani učitelj i sloboda djeteta uz razvoj odgovornosti. (Grejza, 2017)

Pripremljena okolina zapravo je strukturirana okolina u određenom redu. Sav pribor se postavlja tako da vodi od lakše prema težim vježbama. Oprema je izrađena prema AMI standardima koje proizvođači moraju poštivati. Montessori odgajatelj je obrazovan na nekoj od edukacija u Hrvatskoj ili na studiju u inozemstvu. Odgajatelj kao Montessori stručnjak je odgovoran za pripremu okoline. On također mora brinuti da pribor bude

prilagođen našoj kulturi i običajima. Ovakva dobro pripremljena okolina olakšava rad djetetu i odgojitelju. (Philipps, 2003)

Prema Montessori odgoj ima višestruku ulogu. Posao odgojitelja nije samo čuvanje ili poduka odrastanju. Odgojem se smatra potpora odrasle osobe duhovno-tjelesnom razvoju djeteta. Odgojitelj je tu da vodi dijete i pruža mu potporu u njegovoj samostalnosti.

Dijete može pokazati svoju stvarnu ličnost ako ima mir i slobodu djelovanja u svojoj okolini. U Montessori vrtiću dijete ima:

- slobodu kretanja
- slobodu biranja
- slobodu ponavljanja
- slobodu izražavanja osjećaja
- slobodu stupnja u socijalne kontakte
- slobodu mirovanja

Sloboda djeteta ne znači da je ono prepušteno samo sebi i da djeluje bez nadzora odraslih (Philipps, 2003)

Montessori soba oblikovana je tako da se djeca osjećaju ugodno i slobodno. Svi materijali dostupni su na policama u razini djece kako bi ih mogli dohvatiti. Dijete u Montessori sobu može krenuti od 1,5 ili 2 do 4 godine, ovisno o tome kada je spremno i kada će se osjećati najugodnije u skupini. Montessori skupine najčešće su mješovite. Mlađe dijete može savladati neke jednostavnije aktivnosti brže i ići dalje ka složenijim. Njegovi ga interesi vode k aktivnostima i ono samo bira složeniju aktivnost ili pak lakšu. Ako se u mješovitoj skupini nađu djeca u dobi od 3 do 6 godina, mlađoj djeci otvorena je prilika za učenje imitacijom. Starija djeca imaju mogućnost ponavljanja gradiva pomažući mlađima i pritom se uče međusobnom pomaganju i strpljenju. Najmlađa djeca prvo će započeti s najjednostavnijim vježbama i poticajima. U navršenoj trećoj i četvrtoj godini djeca koriste opremu koja im pomaže u razvoju koncentracije, koordinacije i radnih navika. Takve vježbe prethode složenijim vježbama. „...optimalni rezultati ne mogu se očekivati od djeteta koje je propustilo rane godine ciklusa ili od onog djeteta koje se povuklo iz ciklusa prije nego je završilo osnovne materijale“

(Stevanović, 2003, str. 274). To znači da su aktivnosti i vježbe organizirane svrhovito i da prate jedna drugu prema napretku djeteta.

U prostoru dnevnog boravka nema istaknutog dijela gdje je odgojitelj ili učitelj jer poticaji za aktivnosti i učenje dolaze iz cijele okoline. Montessori je učiteljicu nazivala direktoricom i njezina se uloga razlikovala od dotadašnje uloge odgajatelja i učitelja. Odgojitelj odnosno učitelj prvenstveno je promatrač, te on najviše mora obraćati pažnju na interese djeteta prema kojem se prilagođava nastavni i pedagoški program. Odgojitelj samostalno ili u suradnji s djecom izrađuje nastavne materijale i poticaje. Djeca individualno biraju poticaje prema vlastitim željama, a odgojitelj mu demonstrira njihovu uporabu. Odgojitelj ništa ne smije raditi umjesto njega. Odgojitelj primjećuje spremnost djeteta za određene aktivnosti te ih prema tome i nudi djetetu. Odgojitelj mora ohrabrivati dijete. Ako ponekad dijete i pogriješi, odgojitelj se mora suzdržati od intervencije i ispravljanja ne bi li dijete samo otkrilo pogrešku i samostalno izvršilo korekciju, bilo materijala, bilo načina korištenja materijala. Montessori naglašava da je učenje putem iskustva najbolji put za dijete, a odgojitelj prema tome priprema poticaje. Poticaji nisu gotov proizvod nego uvijek od djeteta moraju izvući najviše. (Stevanović, 2003)

U Montessori dnevnom boravku ili učionici može se dogoditi da se bavljenjem aktivnostima stvori buka. Uporabom raznih materijala, kretanjem, šuškanjem i razgovorom može doći do prave pomutnje u tako malom prostoru. U ovakvim situacijama Montessori naglašava da je najvažnije da se djecu nauči poštovati odgojitelja i drugu djecu. Odgojitelj od samog početka ukazuje djeci na važnost tišine i uči ih slušati tišinu. Prema tome, djeca bi trebala naučiti imati na umu tišinu i mir koji je potreban drugima ili uočiti ako nekome smeta buka. Montessori naglašava da će se samodisciplina razviti postupno. Ako se bilo koje dijete u skupini počinje loše ponašati, znači da mu ne odgovara aktivnost kojom se bavi, odnosno da je spremno za novu aktivnost. Odgojitelj tada obično pomaže djetetu odabrati novu aktivnost ili ga pak uputi u traženje nove zanimacije. U Montessori učionici nema međusobnog natjecanja ni uspoređivanja djece. Svako dijete radi sa svojim materijalom i ne smije se uspoređivati s ostalima. Natjecanje nije zabranjeno ali može se izvoditi tek onda kada je dijete steklo

određenu razinu samopouzdanja. (Stevanović, 2003, str. 275).

Montessori materijali najčešće su napravljeni od drva ili drugih prirodnih materijala. Poticajno okruženje se treba sastojati od didaktičkog materijala sljedećih osobina:

1. didaktičkom materijalu koji se nudi djetetu mora biti izoliran od ostalih tako da dijete prilikom rada ne ometa ništa od drugih materijala;
2. određeni broj materijala, najčešće jedan primjer materijala; polazi od načela preglednosti koje potiče kognitivno strukturiranje
3. materijal izgleda estetski – privlači djecu svojim izgledom;
4. materijal potiče na spontanu aktivnost;
5. materijal posjeduje kontrolu greške koja potiče pažljivije i koncentriranije izvođenje vježbi; također upućuje na razvoj samostalnosti djeteta i osjećaja odgovornosti. (Dječji vrtić Montessori Dječja kuća na adresi <http://www.dv-montessori-djecjakuca.hr/program-primjene-pedagogije-marije-montessori/>, pristupljeno 11.9.2018.)

Montessori materijali mogu se svrstati u četiri skupine prema području za koje je napravljen, a to su:

Materijali za područje iz praktičnog života

Materijali za područje za razvoj osjetila

Materijali za područje za razvoj matematičkih vještina

Materijali za područje za razvoj kulture govora i pisanog jezika

Materijali za područje kozmičkog odgoja (Stevanović, 2003)

2. GLAZBENI ODGOJ

Glazbenim odgojem djeca u najranijoj dobi započinju s upoznavanjem glazbe. Njime se unaprjeđuju njihovi potencijali, razvijaju sposobnosti te usavršavaju glazbene vještine. Razvoj glazbenih sposobnosti u vrtiću potiče se pjevanjem u grupi (s ili bez pratnje instrumenta), kroz aktivno i pasivno slušanje glazbe, kroz sviranje na jednostavnim instrumentima, korištenjem brojalica te igranjem raznih glazbenih igara. Svakodnevne glazbene aktivnosti su pjevanje, sviranje, slušanje, istraživanje i pokret, korištenje i stvaranje raznih instrumenata (zvečki ili udaraljki), praktični zadaci, igre i ostale aktivnosti. (Odobašić, 2017)

Pjevanje kao specifičan dio glazbenog odgoja je najčešći oblik početnog dječjeg muziciranja u ranoj i predškolskoj dobi. Dijete u najranijoj dobi ponavlja vokale i kratke slogove na određenim visinama, proizvodi zvukove vlastitih motiva i pjevuši kratke melodije u sklopu svakodnevne igre. „Pjesma je poetsko-glazbena umjetnička struktura, svejedno nastaje li usmenom predajom ili stvaralačkim potencijalom umjetnika. Pjevanje pjesme je vrijedno samo onda kada u djetetu budi radost i zadovoljstvo“ (Marić i Goran, 2013, str. 50). Pjevanje pjesme djetetu predstavlja igru i ono ju najbolje usvaja spontano u igri. Tematika dječjih pjesama je raznolika.

Slušanje glazbe potiče ranu glazbenu osjetljivost. U odgojne projekte se uvrštavaju pojedina djela klasične i tradicijske glazbene baštine. Slušanje glazbenog djela može biti popraćeno pripremljenom aplikacijom, poticajnim pokretom ili djeci bliskim sadržajem. Slušanje glazbenog djela može biti svakodnevno kao tiha pozadina igre ili rada u skupini. Slušanje glazbenog djela se ponavlja onoliko koliko je djeci zanimljivo. Svaki put se može uvoditi novi sadržaj poput nove igre, pokreta, plesa, likovnog sadržaja, priče ili lutke. Razvoj rane glazbene osjetljivosti se može potaknuti putem raznih kreativnih igara kao što su: igre osluškivanja, otkrivanja, prepoznavanja, stvaranje novih zvukova izradom jednostavnih udaraljki, šuškalica ili zvečki.

Sviranje u sklopu glazbenog odgoja ima velik doprinos u stvaranju dječje muzikalnosti. Djeca mogu upotrebljavati razne male instrumente kao što su štapići, zvečke, trokutići, zvončići, činele, mali bubnjevi i sl. U uporabu malih instrumenata može se uključiti svako dijete bez obzira na razinu muzikalnosti koju je dotad ostvarilo.

Glazbene aktivnosti u vrtiću sastavnica su umjetničkog odgoja u ranoj i predškolskoj dobi. Poticanje glazbom već od najranije dobi stvara temelj za buduće učenje na tom području. U skupinu projektnih aktivnosti glazbeno-umjetničkog karaktera ubrajaju se sljedeće aktivnosti:

- Usvajanje pjesme po sluhu
 - Igre s pjevanjem
 - Igre uz instrumentalnu pratnju
 - Igre za razvoj sluha i ritma
 - Igre za zapažanje osobina tona i jakosti tonova
 - Rad s instrumentima
 - Istraživanje zvukova
 - Slušanje glazbenih djela
 - Razne plesne strukture
- Glazbene dramatizacije i dr. (Marić i Goran, 2013).

2.1.UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ DJETETA

Već od začeca glazba ima utjecaj na fetus u majčinom tijelu. Do njegovih osjetilnih putova dopiru razni zvukovi, glasovi i vibracije. Najveći utjecaj na dijete ima nježan majčin glas koje dijete već i prije rođenja razlikuje od ostalih glasova (Montessori, 2007).

Dijete u dobi od 4 mjeseca posebno opaža ljudsko lice te njegova usta i njihovo pokretanje dok se govori. U toj dobi dijete je posebno osjetljivo na zvuk te na vlastitu reprodukciju govora. (Dijete, tajna djetinjstva) Maria Montessori kao liječnica naglašavala je da fetus i prije rođenja ima faze posebne osjetljivosti. Dijete već od početka trudnoće čuje tonove, zvukove, šumove i također osjeća vibracije. Nekoliko mjeseci od začeca dijete može sve čuti, a nakon četiri mjeseca sluh mu je potpuno razvijen. (Stevanović, 2003, str. 273).

Do djeteta dopire i na njega blagotvorno utječe melodičan glas odgojitelja ili odgojiteljice, razni zvukovi iz okoline te glazba koju svakodnevno sluša u vrtiću ili kod

kuće. Sve to u djetetu izaziva radost te mu glazba postaje poticaj u radu i istraživanju svijeta oko sebe. „Glazba pridonosi snažnijem, cjelovitom razvoju djeteta“ (Marić i Goran, 2013, str. 13). Glazbeni odgoj može pridonijeti djetetovom emocionalnom, socijalnom, tjelesnom i intelektualnom razvoju. Djetetov svakodnevni susret s glazbom, potaknut će ga na samostalno kreativno izražavanje i ono će ubrzo razviti želju za slušanjem. Glazbeni odgoj u vrtiću također pridonosi atmosferi u sobi dječjeg boravka. Glazbeni repertoar koji se svakodnevno treba nuditi djeci, od strane roditelja ili odgojitelja mora biti prilagođen djetetovu uzrastu. Kao što je već navedeno, od najranije dobi djetetu se mogu pjevati jednostavne dječje pjesmice ili izgovarati jednostavne brojalice ili ritmizirane tekstove. Djeci se osim brojalice i dječjih pjesama nude razne uglazbljene igre ili igre s pjevanjem. Zatim, razne cupkalice i druge zabavljalice koje uz pokrete tijela i pjesmu kod djeteta izazivaju interes za zvukove, stvaraju ugodnu atmosferu i osjećaj sigurnosti kod djeteta, a i odgojitelja. (Marić i Goran, 2013)

„Tijekom svakodnevnog boravka u vrtiću, djeci treba pružiti mogućnost slušanja, odnosno poticanja glazbom. Glazbala bi trebala biti dio pripremljene okoline, kao i ostali Montessori pribor, a zajedničko sudjelovanje u glazbenim aktivnostima također bi trebalo biti svakodnevno“ (Majsec Vrbanić, 2008, str. 51).

Poticanje glazbom ne doprinosi samo usvajanju glazbe kao umjetnosti, već potiče ovladavanje kretanjem, ravnotežom, finom motorikom ruku i prstiju, potiče razvitak osjetilnog slušanja. Također potiče brže usvajanje neverbalne komunikacije i govora. Dijete lakše usvaja općenito shvaćanje svijeta oko sebe te socijalna ponašanja koja ga okružuju i čiji je sudionik. Glazbom i pokretom potiče se pravilniji razvoj prirodnih oblika kretanja, kao što je:

„...hodanje, hodanje uz sviranje različitim glazbalima, hodanje na prstima, hodanje „četveronoške“, hodanje s prednoživanjem, hodanje uz promjenu tempa, trčanje, trčanje uz promjenu tempa, skokovi na jednoj nozi, kao i slične vrste kretanja čija je svrha poticanje grube motorike“(Majsec Vrbanić, str. 34).

Dok se gruba motorika najviše razvija plesom i pokretom tijela, fina motorika se razvija prilikom manipuliranja glazbalima. Učiteljeva je i odgojiteljeva odgovornost da za dijete osmisli vježbe koje će biti prikladne njegovoj dobi i stupnju razvoja, kako bi na

kraju dijete što brže ovladalo finom motorikom ruku i prstiju. Paralelno s finom i grubom motorikom razvija se okulomotorika. Glazba potiče dijete na kretanje u prostoru. Ona određuje vremensku i prostornu dimenziju kretanja koju dijete usvaja dok izvodi glazbenu aktivnost. Glazba ima blagotvoran utjecaj na grafomotoriku. „...slušajući ciljano odabrane zvukove odnosno glazbu, dijete se oslobađa napetosti koja je često prisutna pri početnom pisanju“ (Majsec Vrbanić str. 36.)

Pjevanjem glasova od najranije dobi, dijete možemo potaknuti na razvoj i bogaćenje govora i jezika. Dijete gledajući odgojitelja imitira njegove izraze lica prilikom pjevanja. Dok gleda u odgojiteljevo lice lakše izgovara riječi pjesme, brojalice ili nekog drugog glazbenog oblika. Služeći se glazbenim elementima poput dinamike, ritma, tempa i stanke, dijete razvija ekspresivan i receptivan govor. Kasnije tijekom odrastanja pomoću glazbe razvija interpersonalnu komunikaciju. Glazba u njemu potiče razmišljanje i svijest o sebi i vlastitom položaju u odnosu na prostor i ljude oko sebe.

Glazba djeluje i na socijalno ponašanje djeteta. Zajedničko slušanje i muziciranje djecu potiče na uvažavanje svojih vršnjaka bez obzira na njihove međusobne različitosti. Glazba kao neverbalna komunikacija nekada je i jedina komunikacija u kojoj nema razlike između djece s teškoćama i one urednog razvoja. Naime glazba ima jednako blagotvoran učinak na svu djecu. Vježbe i glazbala bi trebala biti prilagođena i djeci s poteškoćama kako bi mogla nesmetano sudjelovati u glazbenim aktivnostima. Postoji područje glazbene terapije koje se naziva instrumentalna muzikoterapija. Ovakav oblik djelotvoran je za djecu s bilo kakvim teškoćama ili problemima jer koristi posebne tehnike koje su razradili psiholozi, pedijatri i liječnici te naravno stručnjaci iz umjetničkog područja. (Majsec Vrbanić, 2008)

3. GLAZBENI ODGOJ U MONTESSORI PROGRAMU

Glazbeni u okviru Montessori programa vodi se istim načelima koje je stvorila Maria Montessori. Stvaranje ugone i dobrobiti kod djeteta je na prvom mjestu. Montessori posebno ističe utjecaj glazbe na osjetila te odabir glazbenih poticaja prema individualnim interesima. „...posebnu pažnju pridaju razvoju djetetove mašte i kreativnosti i to osobito kroz spontano i aktivno stvaranje glazbe putem improvizacije...“ (Bačlija Sušić, B. 2013. Komparacija ideja funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća. *Str. 198.*)

Kako bi naučila djecu razlikovati zvukove, Montessori je osmislila instrumente kojima se dijete potiče na razlikovanje tonova i njihove visine te na prepoznavanje harmonije. Osmislila je zvučne valjčiće, gljivasta zvona i glazbene kutije. Zvučni valjčići se koriste tako da dijete uzima jedan po jedan valjčić, protrese ga kraj uha i uparuje s drugim valjčićem koji tako zvuči. Prilikom ove vježbe djetetu se može staviti povez preko očiju kako bi svu pažnju fokusiralo na zvuk. Gljivasta zvona su zvona postavljena na drvenoj bazi. Ukupno ih ima 13, izgledaju jednako ali proizvode različite tonove po ljestvici. Zvuk se proizvodi udaranjem batića. Budući da su zvona odvojena cilj ove vježbe je da ih dijete uspoređi i poreda po tonskoj visini. Uz valjčiće i zvona, Montessori je osmislila drvene kutije s valjčićima. Jedna kutija ima plavi poklopac s valjčićima kojima je vrh plavi, a u druga kutija ima crveni poklopac s uparenim vrhom valjčića crvene boje. U valjčićima se nalazi grah, ali svaki valjčić u jednoj kutiji ima različitu količinu graha. Tako kada se valjčići protresu, dobiva se drugačiji zvuk. Crveni valjčić iz crvene kutije imaju istozvučni plavi valjčić u plavoj kutiji. Cilj vježbe je prema sličnosti zvuka pronaći par u drugoj kutiji. Navedene vježbe su temelj kasnijem glazbenom odgoju koji će nastaviti razvijati osjetilo sluha (Smolčić, 2017)

3.1. PRIMJERI IGARA I AKTIVNOSTI

3.1.1. Igra Pitam, se pitam; materijal potreban za ovu aktivnost su razni predmeti poput graha, soli, riže, pijeska, pikula, dugmadi, LEGO kockica. Osim toga, potrebne su posude u koje će se stavljati ovi predmet, razne kutijice s poklopcem. Zajedno s djecom ubacivati predmete u odabrane posude ili

odgojitelj prije sam ubaci predmete kako bi djeca kasnije pogađala što je u kutijicama. Zatim se pozovu djeca da sjednu na pod uz posude. Cilj igre je protresti svaku kutijicu kraj uha i pogoditi što se unutra nalazi. Odgojitelj prvi pokazuje, uzima kutijicu i protrese je kraj uha zatim ju pruži djetetu i upita ga što bi moglo biti unutra. Ako dijete ne može pogoditi što je u posudama, odgojitelj može navesti sve predmete. Dijete zatim iznova pogađa i može otvoriti posudu da provjeri je li pogodilo sadržaj posude. U igri se razvija pažnja i koncentracija te koordinacija pokreta ruku i prstiju prilikom otvaranja posudica. Bitno je obratiti pozornost na dob djeteta zbog malih predmeta koji se stavljaju u kutijice. Igru je najbolje izvoditi od treće godine starosti. Kutijice s raznim materijalima kasnije mogu služiti kao zvečke (Pitamic, 2013, str. 26 i 27).

- 3.1.2. Rukavice brojalice; zajedno s djecom se izrade mali kolačići od kartona koji se zalijepe na rukavicu od tkanine. Kada je na svih deset prstiju zalijepljen kolačić odgojitelj s djecom izgovara brojalicu:

*Jedan, dva,
Mjesec na dnu rijeke sja, tri, četiri,
zaspali su svi leptiri,
pet, šest,
donio zec novu vijest,
sedam, osam,
nek se svlači tko je pospan,
devet,
hej pospanci, svi u krevet.*

Svaki put kada se izgovori brojalice makne se jedan kolačić na kojem je brojlica stala. Djetetu kažemo da proba prebrojati ostale kolačiće. Za mlađu djecu može se staviti samo jedna rukavica pa djeca pokušaju brojati do pet, a kasnije ih potičemo da broje do deset. „Rukavice brojalice mogu se koristiti za mnoge druge brojalice, a možete stvoriti i druge oblike pomoću kojih će dijete brojati“ (Pitamic, 2013, str. 63).

- 3.1.3. Ples s maramama: Djeci ponuditi razne marame od šifona ili druge tkanine. Pustiti odabrane pjesme laganijeg ritma da djeca slušaju. Djeca će možda spontano krenuti plesati, a možda će im biti potreban poticaj. Odgojitelj također uzima maramu i kreće se u raznim smjerovima u ritmu glazbe. Kada

dijete ovlada plesom s jednom maramom može mu se dati još jedna. Ova aktivnost se može izvoditi s djecom od 1,5 godine. Kroz aktivnost djeca razvijaju samopouzdanje. Budući da su djeca u pokretu i mogu se kretati cijelim tijelom aktivnost je pogodna za izvođenje u dvorani ili velikom prostoru (Pitamic, 2013, str. 80, 81).

3.1.4. Ples uz promjenu tempa: Predložene su skladbe s promjenama tempa Karneval životinja, Camillea Saint-Saensa i U dvorani gorskog kralja, Edvarda Griega. Djecu pustiti da slobodno plešu ili osmisliti jednostavnu koreografiju. (Pitamic, 2013, str. 82)

3.1.5. Ples s pričama; Materijal potreban za ovu aktivnost: glazba s pričama poput Ružnog pačeta Hansa Christiana Andersena ili Peća i vuk Sergejja Prokofjeva, CD player.

Početi s čitanjem ili prepričavanjem priče. Slušati glazbu. S djecom pronaći različite dijelove priče osmišljavajući jasne i jednostavne pokrete u skladu s pričom. Ponavljati dijelove priče po potrebi. U osmišljavanju raznih pokreta, treba pustiti dijete da što više samostalno odlučuje koje će pokrete izvoditi. Odgojitelj može sam pronaći prikladnu glazbu uz priču (Pitamic, 2013, str. 82).

3.1.6. Tematski ples; Materijal potreban za ovu aktivnost: tematska glazba poput Beethovenove Pastoralne simfonije (vrijeme) ili skladba koja ima izraženi, usporeni ritam poput onog u valceru *Klizači* Emilea Waldteufela. Pustiti djecu da prvo odslušaju glazbu par puta. Upitati ih mogu li zamisliti ili prepoznati o kojoj se tematskoj prilici skladba radi. Pokazati djeci kako je plesom moguće ispričati priču koja prati glazbu. Primjer priče: Sunčani je dan. Iznenada počinje padati kiša. Otvorimo kišobrane i krenimo u šetnju. Na putu preskakujemo lokve i ubrzamo tempo ne bismo li izbjegli pljusak. Pustiti djecu da se okušaju u plesu uz ovakvu priču. Odgojiteljica se zajedno s djecom u ritmu glazbe kreće po cijeloj sobi dnevnog boravka. Mijenjati glazbu kada djeca više nisu zainteresirana za trenutnu skladbu. S novom skladbom uvoditi i novu temu. Pustiti djecu da prvo odslušaju i dožive glazbu. Aktivnost je najpogodnija za izvođenje s djecom starijeg dobnog

uzrasta, a može se izvoditi od druge godine djetetove starosti (Pitamic, 2013, str. 83).

- 3.1.7. Ples s balonima; Napuhati balone za svako dijete. Odgojitelj pokazuje djeci kako ga dlanom podizati u zrak. Cilj je zadržati ga u zraku pritom plešući uz glazbu. Odgojitelj predlaže djeci da pogledom prate balon dok se kreću. Za ovu su aktivnost pogodne skladbe sporijeg tempa. U aktivnosti treba obratiti pažnju na pucanje balona, odgojitelj treba imati nekoliko balona više na raspolaganju. Također, odgojitelj treba osigurati dovoljno velik prostor za slobodno kretanje (Pitamic, 2013, str. 84).
- 3.1.8. „Kuhinjski bend“ Odgojitelj zajedno s djecom prikuplja razno posuđe poput lonaca i poklopaca, plastičnih posuda, kuhača itd. Kuhačom se može udarati o površinu tave kao da je bubanj. Dva poklopca mogu biti činele. Kuhače se mogu zamotati krpom kako bi se dobio mekši udarac pri udarcu u poklopac. Staklenka sa suhim grahom može poslužiti kao zvečka. Kada sva djeca upoznaju glazbala, odgojitelj može pustiti pjesmu na koju mogu svirati (Pitamic, 2013, str. 92, 93).

Prethodne aktivnosti opisane su u priručniku za odgojitelje i roditelje *Montessori igre i aktivnosti*, autorice Maje Pitamic. Aktivnosti su namijenjene uzrastu od prve do treće godine, ali mogu se koristiti i u radu sa starijom djecom.

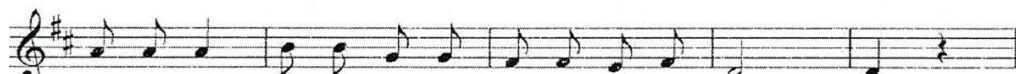
Za sviranje instrumentima iz aktivnosti „Kuhinjski bend“, dane su kao primjer dječje pjesme „Mali Juju“ i „Miš mi je polje popasel“ (Pitamic, 2013, str. 94)

AVANTURE MALOGA JUJU

Petar Bergamo

1. Bi - la ma - ma Ku - kun - ka, Ku - kun - ka, bi - o ta - ta Ta - ran - ta,
 2. Je - dnom su se še - ta - li, še - ta - li, kraj du - bo - ke ri - je - ke Nil,
 3. Sko - či na - glo kro - ko - dil, kro - ko - dil iz du - bo - ke ri - je - ke Nil,
 4. Pla - če ma - ma Ku - kun - ka, Ku - kun - ka, pla - če ta - ta Ta - ran - ta,
 5. Pro - go - va - ra kro - ko - dil, kro - ko - dil iz du - bo - ke ri - je - ke Nil,
 6. Tr - či ma - ma Ku - kun - ka, Ku - kun - ka, tr - či ta - ta Ta - ran - ta,
 7. Pro - go - va - ra kro - ko - dil, kro - ko - dil iz du - bo - ke ri - je - ke Nil,

1. Ta - ran - ta, i - ma - li su ma - lo - ga Ju - ju.
 2. ri - je - ke Nil gdje je bi - o ve - lik' kro - ko - dil.
 3. ri - je - ke Nil i od - ne - se ma - lo - ga Ju - ju.
 4. Ta - ran - ta: "Vra - ti na - ma na - še - ga Ju - ju."
 5. ri - je - ke Nil: "Do - nes' - te mi vo - la pe - če - nog!"
 6. Ta - ran - ta, do - nije - li su vo - la pe - če - nog.
 7. ri - je - ke Nil: "E - vo va - ma va - še - ga Ju - ju."

Slika 1. Notni zapis dječje pjesme „Avanture malog Juju“ (Kraljić, 2017)

MIŠ MI JE POLJE POPASEL

1. Miš mi je po - lje po - pa - sel, po - pa - sel,
 2. Do - šla je ma - čka z ma - či - či, z ma - či - či,
 3. Do - šel je me - do z me - di - či, z me - di - či,
 4. Do - šel je vu - ko z vu - či - či, z vu - či - či,
 5. Do - šel je la - vek z la - vi - či, z la - vi - či,

1. joj si ga me - ni kaj bum žel, joj si ga me - ni kaj bum žel?
 2. po - je - la mi - ša z mi - ši - či, po - je - la mi - ša z mi - ši - či.
 3. po - jel je ma - čku z ma - či - či, po - jel je ma - čku z ma - či - či.
 4. po - jel je me - du z me - di - či, po - jel je me - du z me - di - či.
 5. po - jel je vu - ka z vu - či - či, po - jel je vu - ka z vu - či - či.

Među djecom izaberu se miš, mačka, medo, vuk i lav. Djeca igraju kolo a izabrane životinje redom ulaze u kolo, „pojedu“ prethodnu životinju, a „pojedena životinja“ se priključi kolu.

Slika 2. Notni zapis igre s pjevanjem „Miš mi je polje popasel“ (Kraljić, 2017)

4. PRIMJERI IZ PRAKSE

4.1. DJEČJI VRTIĆ MONTESSORI

Dječji vrtić Montessori je prvi Montessori vrtić u Zagrebu. Također je i prvi Stručno - razvojni centar iz područja Montessori pedagogije. U sklopu istraživanja na temu završnog rada obavila sam kratki razgovor s ravnateljicom i jednim odgajateljem iz mješovite vrtićke skupine. Ravnateljica opisuje Dječji vrtić kao malu ustanovu u sklopu koje se nalaze se 3 vrtićke skupine od 3 do 7 godina i 2 jasličke skupine od 1 do 3 godine starosti djeteta. U sistemu vrtića radi 13 odgajatelja, edukacijski rehabilitator, logoped i pedagog. Skupine do 22 djece imaju 2 odgajatelja, a one koje imaju više od 22 djece imaju 3 odgajatelja. Vrtić trenutno broji jednu skupinu od 25 djece te u njoj rade 3 odgajatelja. Vrtić redovito provodi kreativne i informativne radionice s roditeljima. Također često organiziraju izlete u prirodi, posjete kazalištu, muzejima. Godišnje organiziraju najmanje dvije priredbe u kojoj sudjeluju roditelji, djelatnici i djeca. Sva događanja i aktivnosti marljivo se bilježe u Ljetopisu koji se čuva kao trajni dokument. Osnovni bazni program rada je alternativni program rada po koncepciji Marije Montessori. Dva puta tjedno provodi se likovna, glazbena, engleska, sportska i grupa za njemački. Kao popodnevna aktivnost još se nudi dramska grupa, ritmika i ples te zbor. Niti jedna od ovih aktivnosti nije obavezna već djeca s roditeljima odlučuju čime se žele baviti. Dio djece koji ne ide na neku od nabrojanih aktivnosti, najčešće to vrijeme boravi vani. Odgajateljica je opisala radni dan kao strukturiran, aktivan i dinamičan. Najvažnije je spomenuti vrijeme kruga koje je predviđeno kao vrijeme za jezične i glazbene sadržaje koji su uvijek vezani uz neku projektну temu. Glazbeni odgoj u skupini provodi se kroz projektne teme npr. na temu jesen odabiru se pjesme i brojalice kao što su „Kiša pada“, „Boc boc iglicama“ itd.

KIŠA PADA

Ivo Lhotka-Kalinski

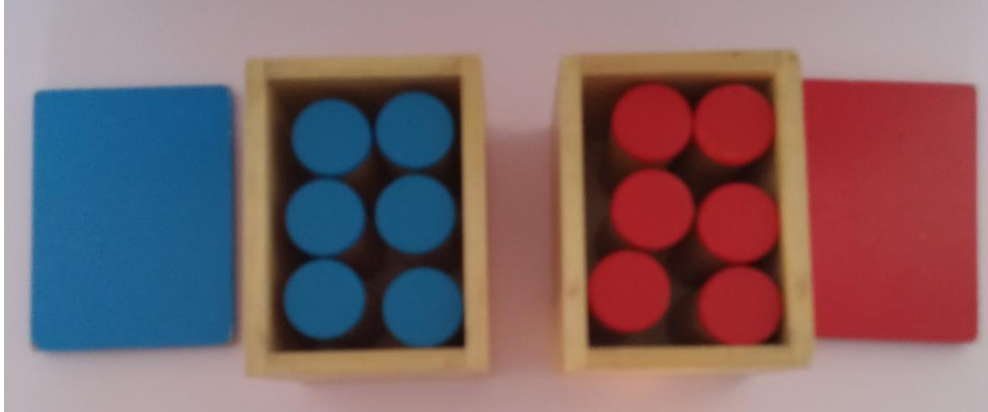
Ki - ša pa - da kap po kap a moj dje - do no - si štap.
Ju - čer bi - o sun - čan dan a on i - mo ki - šo - bran.

Slika 3. Notni zapis pjesme „Kiša pada“ koja se pjeva u jasličkoj skupini u sklopu projekta „Jesen“

Nastoji se pjevati što češće i u tu aktivnost uključiti svu djecu. Također, u svim skupinama koriste se glazbeni instrumenti kao što su: razne vrste udaraljki, trijangleri, bubanj, gong, metronom, činele, Montessori zvana i tzv. „Kiša“. Kiša je cijevasti instrument u kojem se nalaze prepreke kroz koje prolazi sitni materijal koji proizvodi zvuk kada se instrumentu promjeni položaj. Zove se Kiša jer zvuk koji proizvodi ovaj instrument zvuči kao udaranje kapljica kiše po čvrstoj površini.

Slika 4. Montessori zvana

Slika 5. Drvena kutija s valjčićima u kojima je različita količina graha

Vježbe se izvode po knjizi mr. sc. Valerije Majsec Vrbanić, *Slušamo pjevamo plešemo sviramo*. Također se slušaju izabrana djela poznatih svjetskih autora, a nekada ona budu tiha pozadina za rad. Odgojiteljica ističe kako pripremljena okolina kao jedno od načela Montessori pedagogije podrazumijeva da se u svakoj skupini nalaze odmah dostupni instrumenti što znatno olakšava bavljenje glazbenim aktivnostima. Načelo discipline se također primijeti u tijeku samoga rada kada djeca strpljivo čekaju red, što je vrlo bitno kada se glazbena aktivnost provodi uz pomoć glazbala u skupini.

4.3. DJEČJI VRTIĆ KAPLJICA

Ovaj dječji vrtić nalazi se u maloj Općini Bistra. Ravnateljica vrtića Carmen Ljubić opisuje vrtić koji pohađa 160 djece o kojima se brine 15 odgojitelja. Stručni tim vrtića čine ravnatelj, pedagog, defektolog i zdravstveni voditelj. U ovom vrtiću nema kraćeg Montessori programa. U sklopu vrtića postoji opcija redovitog programa u koji pripada cjelodnevni redoviti program i program predškole. Također postoje kraći programi kao što su: engleski jezik, mala škola nogometa, ritmika i ples te sportski program za predškolce. Vrtić ostvaruje suradnju s lokalnom zajednicom u obliku izleta i radionica za djecu, roditelje i djelatnike. Također redovito održavaju priredbe i obilježavaju blagdane okupljanjima u prostorima vrtića. U vrtiću ima 8 skupina, od kojih je jedna

mješovita, a sve ostale su raspoređene po dobi djeteta. Odgojiteljica iz vrtića Kapljica kao voditelj programa predškole provodi glazbene aktivnosti kao što su pjevanje uz glazbenu podlogu s kasetofona. Igre s pjevanjem: Mi smo djeca vesela, Igra kolo. Brojalice i pjesme izvode uglavnom sjedeći u krugu, plješću ritam i sviraju na udaraljka. Također izvode pjesme uz pokret, kao npr. Jesenska pjesma i druge. Od glazbenih instrumenata povremeno koriste klavijature.

MI SMO DJECA VESELA

SVI:

Mi smo dje-ca ve-se-la, ra-do bi se i-gra-la, al' ne zna-mo što.
 Ka-ži nam ti (Na-di-ce) što će tvo-je dru-ži-ce, ka-ži nam ti (Na-di-ce) što će tvo-je

DIJETE:

dru-ži-ce. "Svi či-ni-te ka-o ja to me vr-lo za-bav-lja".

SVI:

Svi či-ni-mo ka-o-ti, to nas vr-lo ve-se-li.

Slika 6. Notni zapis dječje igre s pjevanjem za stariju skupinu "Mi smo djeca vesela"

JESENSKA

Polagano

V. Stojanov

Ti-ho, ti-ho pa-da list za li-stom žut, po-kri-o je sta-ze, ce-ste, šum-ski put.
 Ne-sta-le su pti-ce da-le-ko na jug, o-ti-šle sa sun-cem, put je nji-hov dug.

Vje-tar gra-ne lju-lja nje-žno k'o u snu, bla-gi mir je šu-mu o-bu-ze-o svu.
 Pje-sme ne-ma vi-še, svu-da vla-da muk, sa-mo žu-to liš-će tu-žno pa-da svud.

Slika 7. Notni zapis dječje pjesme koja se u Dv Kapljica, preškolskoj skupini izvodi uz pokret

4.4. DJEČJI VRTIĆ MONTESSORI DJEČJA KUĆA

Dječji vrtić Montessori dječja kuća osnovan je 1. travnja 1991. u Splitu, u Viškoj 7, u prostorijama gradskog kotara Bačvice. To je ujedno i prvi vrtić koji je osnovan u Hrvatskoj po ovoj metodi. Osnivač vrtića je Ligija Krolo, a djelovanje se odvija uz stalnu financijsku potporu Grada Splita. U DV Montessori dječja kuća primjenjuje se pedagogija M. Montessori kroz sve odgojno-obrazovne sadržaje. Programi koji djeluju u sklopu vrtića su: osnovni Montessori program u radu sa svim dobnim skupinama, program učenja stranog jezika u skladu s pedagogijom M. Montessori, integracija djece s teškoćama u razvoju te program Put do zdravlja. U posljednjem programu nastoji se raditi na radionicama o pravilnoj ishrani, vježbama iz praktičnog života ili kozmičkom odgoju. Što se tiče glazbenog odgoja i njegovih aktivnosti one se provode na svakodnevnoj bazi, individualno ili u čitavoj skupini. Od glazbenih aktivnosti provode pjesme, brojalice, igre s pjevanjem. Od instrumenata koriste razne udaraljke, ksilofon, bubanj i instrumente koji su im povremeno dostupni kao što su gitara i harmonika.

MAESTRAL

Tekst: M. Milanković
Glazba: I. Stamać

Allegretto

Na pu - či - ni pla-vog mo - ra nji-ha-o se val, ka-o ka-kav tro-mi me - do
Za-laz sun-ca ne-bo zla - ti, ne-sta-o je dan, na po-či-nak vje-tar o - de,
što i - de na bal. Pu-tu-ju - či ne - što mu - mlja, u - da - ra o
u - hva - ti ga san. Na le - di-ma mir-nog mo - ra za - spa - o je
žal, _____ to se s nji-me i - gra, ša - li vje - tar ma - e - stral.
val, _____ bu-dit će ga o - pet su - tra vje - tar ma - e - stral.

Slika 8. Primjer dječje pjesme koja se uči i izvodi u mješovitoj vrtićkoj skupinu „Maestral“ (Kraljić, 2017)

KAKO SE ŠTO RADI

1. O - va - ko se ru - ke mi - ju o - va - ko, o - va - ko,
 2. O - va - ko se ka - pa ski - da
 3. O - va - ko se ra - vno sto - ji
 4. O - va - ko se lije - po ska - če
 5. O - va - ko se ka - put ski - da

1./5. ni - je te - ko već o - va - ko, o - va - ko, ni - je ta - ko već o - va - ko o - va - ko.

Djeca se postavljaju u dvije vrste, jedna nasuprot drugoj. Prva vrsta pokazuje pogrešne kretnje za radnju koja se spominje a druga negoduje i ispravlja ih pokazujući točnu radnju.

Slika 9. Primjer dječje igre s pjevanjem koja se uči i izvodi u mješovitoj jasličkoj skupini „Kako se što radi“ (Kraljić, 2017)

4.4. USPOREDBA VRTIĆA IZ PRIMJERA

Tri vrtića opisana u prethodnim poglavljima nalaze se na tri lokacije koje su dosta udaljene jedna od druge. Sasvim je logično da će imati svojstvene programe i različitosti poput broja mogućnosti za dodatne aktivnosti ili količinu godišnje održanih radionica. No, u suštini svi se vrtići vode svojim baznim programom i načelima. Baza za rad su načela Montessori pedagogije, a u ostalim vrtićima to su načela proizašla iz Dječjih prava, Kurikuluma i drugih zakonskih odredbi za rad ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Što se tiče glazbenog odgoja u predškolskim ustanovama, razlike se vide u bogatstvu sadržaja i instrumenata koje nudi vrtić. U Montessori vrtiću se koriste najčešće instrumenti koje je osmislila M. Montessori kao što su: Montessori zvona, kutija s valjčićima i razne vrste udaraljki napravljene od drvenih materijala. U ostalim vrtićima se najviše koriste glazbeni instrumenti koje svira odgajatelj kao što su gitara, klavir (klavijature) ili harmonika. U Montessori vrtićima glazbala su dio pripremljene okoline dok se u ostalim vrtićima instrumenti nalaze u nekoj drugoj prostoriji ili su pospremljeni u ormaru. Stoga možemo zaključiti da Montessori vrtići

nude više instrumenata i imaju bolje opremljenu okolinu za provođenje glazbenih aktivnosti.

ZAKLJUČAK

Prema Montessori odgoj ima višestruku ulogu. Odgojem se smatra potpora odrasle osobe duhovno-tjelesnom razvoju djeteta. Odgojitelj je tu da vodi dijete i pruža mu potporu u njegovoj samostalnosti.

Odgojitelj je također odgovoran za glazbeni odgoj djeteta od najranije dobi. Glazba utječe na psihički i fizički razvoj djeteta. Kroz glazbene aktivnosti možemo djelovati na djetetovo emocionalno stanje. Montessori je osmislila instrumente kojima se dijete potiče na razlikovanje tonova i njihove visine te na prepoznavanje harmonije. Njena načela pomažu u radu odgajatelja prilikom glazbenih aktivnosti.

Primjeri iz literature vezani uz glazbene aktivnosti prema Montessori pedagogiji, koje su navedeni u radu, a tiču se pjevanja, slušanja i sviranja vrlo su kvalitetni jer njima kod djeteta razvijamo osim glazbenih i druge sposobnosti, poput ravnoteže, fine i grube motorike, grafomotorike, samopouzdanje, emocije i dr.

„Mi ne možemo učiti dijete kako da bude umjetnik, ali mu možemo pomoći da samo razvije: Oko koje vidi; Ruku koja sluša, Dušu koja osjeća,, (Maria Montessori prema Kovačić, 2017).

Svaki odgajatelj bi trebao nastojati kroz dan izdvojiti vremena za samostalne glazbene aktivnosti kao što su pjevanje, plesanje i sviranje. Korisno je da glazba bude tiha podloga za rad. Neke materijale i aktivnosti koji se nude u Montessori vrtićima bilo bi korisno uvesti u sve vrtiće kako bi svako dijete imalo priliku za učenje putem iskustva. Svi vrtići bi trebali imati dostupne glazbene instrumente koje mogu svirati i djeca kako bi imali tu priliku da stvaraju i čuju glazbu. Glazbene aktivnosti vrlo su važne za dječji razvoj i upravo zato bi se Dječji vrtići trebali potruditi i omogućiti svakodnevno provođenje glazbenih aktivnosti uz glazbene instrumente.

LITERATURA

- Bačlija Sušić, B. (2013). "Komparacija ideja funkcionalne muzičke pedagogije i temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20. stoljeća" Glazbeno učilište Elly Bašić; Učiteljski fakultet u Zagrebu Zagreb, Republika Hrvatska. *Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*. 371(3), 195-207. <https://hrcak.srce.hr/165131>
- Gotovac, B. (2009). "Mogućnosti primjene nekih ideja iz alternativnih škola." *Školski vjesnik-Časopis za pedagoška i školska pitanja* 58 (1), 81-87. <http://hrcak.srce.hr/file/122828>
- Grejza, D. (2017). *Temeljna načela Montessori pedagogije u školskoj praksi*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Studij za odgojne znanosti
- Herrman, È. (2017) *100 aktivnosti prema metodi Montessori*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Hrvatsko Montessori društvo na adresi <http://www.hrmdrustvo.hr/index.html> (27.8.2018.)
- Jargović, N. (2007). Sličnosti i razlike pedagoških modela Marije Montessori, Rudolfa Steinera i Célestina Freineta. *Školski vjesnik* 56, 1-2, 65-77
- Kovačić, M. (2017). *Maria Montessori*. Petrinja: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet
- Kraljić, J. (2017). *Pjesmom kroz igru, skripta*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet
- Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo pjevamo plešemo sviramo*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži, Ruke.
- Marić, Lj., Goran, Lj. (2013) *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Montessori, Maria. (2007). *Dijete tajna djetinjstva*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Odobašić, J. (2017). *Glazbeni odgoj djece u predškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama grada Osijeka*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Studij za odgojne znanosti

Pitamic, M. (2013). *Montessori igre i aktivnosti za bebe i djecu u ranoj dobi*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Philipps, S. (2003). *Montessori priprema za život: odgoj neovisnosti i odgovornosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Schäfer, C. (2015). *Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Smolčić, I. (2017). *Odgoj osjetila predškolskog djeteta u Montessori pedagogiji: primjer DV Cekin*. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju

Stevanović, M. (2003). *Predškolska pedagogija*. Rijeka: Andromeda d.o.o.

Živković, M. (2015). *Dječja glazbena kreativnost u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Petrinja: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet

Izjava o samostalnoj izradi rada

Poštovani,

ja, Ana Gustović, rođena 4. Lipnja 1996. u Zagrebu, s prebivalištem u Gornjoj Bistri, izjavljujem da sam samostalno izradila svoj završni rad pod naslovom: *Glazbeni odgoj u vrtiću u okviru Montessori pedagogije*, uz konzultacije s literaturom i mentoricom višim predavačem Josipom Kraljić.

Ana Gustović